

РОЗДІЛ 7 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.922

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

NATIONAL POLICE OF UKRAINE AS SUBJECT OF PROCEDURE OF ADMINISTRATIVE OFFENCE CASES IN THE FIELD OF TRAFFIC

Сидорець В.А.,
магістрант

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

У статті розкрито зміст компетенції Національної поліції України щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху. Розроблено алгоритм типових дій поліцейського патрульної служби під час виявлення та документування таких правопорушень. Акцентовано увагу на особливостях оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.

Ключові слова: Національна поліція України, поліцейський, патрульна служба, дорожній рух, провадження у справах про адміністративні правопорушення, компетенція.

В статье раскрыто содержание компетенции Национальной полиции Украины относительно решения дел об административных правонарушениях в сфере обеспечения дорожного движения. Разработан алгоритм типичных действий полицейского патрульной службы во время выявления и документирования таких правонарушений. Акцентируется внимание на особенностях оформления полицейскими материалов об административных правонарушениях в сфере обеспечения безопасности дорожного движения, зафиксированных не в автоматическом режиме.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, полицейский, патрульная служба, дорожное движение, производство по делам об административных правонарушениях, компетенция.

Maintenance of jurisdiction of the National police of Ukraine to the decision of administrative offence cases in the field of traffic is exposed in the article. The algorithm of typical actions of constabulary of patrol service during an exposure and documenting of such offences is developed. Attention is accented on the features of registration of constabularies of materials about administrative offences in the field of providing of safety of traffic, fixed not in the automatic mode.

Key words: National police of Ukraine, constabulary, patrol service, travelling traffic, procedure of administrative offence cases, jurisdiction.

Актуальність теми. Перетворення міліції України в Національну поліцію привертає увагу всього українського суспільства та міжнародного співтовариства, а також супроводжується змінами положень нормативно-правових актів, які визначають компетенцію органів і підрозділів Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України. Одним із найбільш обговорюваних та дискусійних питань серед правозахисників, правохоронців і громадськості є розширення повноважень посадових осіб Національної поліції України щодо розгляду й вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху.

Водночас у нормативно-правовому врегулюванні цього питання не вбачається поступовості. Так, прийнятий 10 липня 2015 р. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» № 842 [1] уже втратив чинність на підставі Наказу МВС України «Про затвердження Ін-

струкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» від 07 листопада 2015 р. № 1395 [2]. Це свідчить про актуальність означеного питання та необхідність його додаткового дослідження на науковому рівні, а також вироблення на основі зроблених висновків пропозицій щодо вдосконалення компетенції Національної поліції України стосовно вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху.

Проблемам забезпечення безпеки дорожнього руху були присвячені окремі дослідження з адміністративного права і процесу, кримінального права та інших юридичних наук. Підґрунтям написання статті стали роботи таких вітчизняних учених: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, А.І. Берлача, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, Т.О. Гуржія, С.М. Гусарова, Є.В. Додіна, М.М. Долгополової, В.В. Доненка, В.В. Єгупенка, С.В. Ківа-

лова, Т.О. Коломоець, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця, О.Л. Міленіна, В.А. Мисливого, В.В. Новікова, В.Й. Развадовського, О.П. Рябченко, О.Ю. Салманової, М.М. Стоцької та інших.

Разом із тим питання компетенції Національної поліції України щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху науковцями не розглядалися. Тому метою статті є вироблення сучасної теорії розуміння Національної поліції України як суб'єкта провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху.

Визначена **мета дослідження** зумовила постановку та вирішення таких завдань: з'ясування компетенції Національної поліції України в провадженні у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху; визначення особливостей оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі; вироблення типового алгоритму дій поліцейського патрульної служби під час виявлення й документування таких правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку [3].

Визначаючи компетенцію Національної поліції України в провадженні у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху, необхідно наголосити на тому, що поняття компетенції державних органів достатньо широко висвітлюється в теорії права й адміністративно-правових дослідженнях. Загальноприйнятим є розуміння поняття правової компетенції як покладений законом на уповноважену особу обсяг публічних справ [4, с. 55]. Отже, під компетенцією статті ми будемо розуміти повноваження уповноваженого поліцейського щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху.

У зазначеній сфері поліцейські уповноважені виявляти й документувати адміністративні правопорушення, а в окремих визначених законом випадках приймати рішення у справі шляхом винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення. Поліцейські уповноважені виносити таку постанову у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (ст. ст. 80 і 81 (у частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою ст. 121, ст. ст. 121-1, 121-2, частинами першою, другою і третьою ст. 122, частиною першою ст. 123, ст. 124-1, ст. ст. 125, 126, частинами першою, другою і третьою ст. 127, ст. ст. 128, 129, ст. 132-1, частинами шостою й одинадцятою ст. 133-1, частинами першою, другою і третьою ст. 140 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2; 5]).

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого за-

раховано до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу [2; 5], навіть якщо особа, щодо якої винесена постанова, оспорує допущене правопорушення або адміністративне стягнення, що на неї накладається.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років або його розгляд не зараховано до компетенції Національної поліції України, поліцейський, відповідно до ст. 255 КУпАП, складає протокол про адміністративне правопорушення [2; 5].

Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені частинами четвертою й сьомою ст. 121, частинами третьою і четвертою ст. 122, ст. ст. 122-², 122-⁴, 122-⁵, частинами другою і третьою ст. 123, ст. 124, частиною четвертою ст. 127, ст. ст. 127-¹, 130, 139, частиною четвертою ст. 140, ст. 188-²⁸ КУпАП [2; 5].

У разі порушення правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань і Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби – штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності [2; 5].

Підсумовуючи викладене, необхідно наголосити, що законодавець чітко розмежує компетенцію Національної поліції України щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху від компетенції Національної поліції України щодо складання протоколів про такі адміністративні правопорушення.

Більшість справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху, які розглядають поліцейські, зафіксовані не в автоматичному режимі, тобто безпосередньо під час виконання своїх службових обов'язків. Тому доречним є в межах статті визначити особливості оформлення поліцейськими матеріалів про такі адміністративні правопорушення.

Поліцейські розглядають справи про адміністративні правопорушення, визначені в ст. 222 КУпАП [5], результатом розгляду яких є винесення на місці вчинення адміністративного правопорушення постанови в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності [2; 5].

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, поліцейський виносить одну з таких постанов по справі про адміністративне правопорушення: про накладення адміністративного стягнення; про закриття справи [2; 5].

Постанова про закриття справи виносить під час оголошення усного зауваження, передання матеріалів на розгляд громадської організації чи трудо-

вого колективу або передання їх прокурору, органу досудового розслідування, а також за наявності обставин, передбачених ст. 247 КУпАП [2; 5].

Постанова про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, складається в письмовій формі або за наявності технічної можливості в електронній формі у вигляді стрічки, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв, із зазначенням відомостей, що відповідають пунктам постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі [2].

Якщо уповноважена особа Національної поліції України компетентна приймати рішення у справі про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи, а копія такої постанови вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення [2; 5]. Після вручення особі постанови набирає законної сили.

Отже, серед особливостей оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, можна виділити такі: постанова у справі виноситься в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; постанова у справі виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення; постанова про накладення адміністративного стягнення по такій справі складається в письмовій формі або в електронній формі у вигляді стрічки; постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи; копія такої постанови вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення; після вручення особі постанови набирає законної сили.

Відповідно до ст. 222 КУпАП, уповноважені працівники підрозділів патрульної служби Національної поліції, які мають спеціальні звання, є основним суб'єктом провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху [5]. Одним із чотирьох основних завдань патрульної служби є забезпечення безпеки дорожнього руху; організація контролю за додержанням законів, інших нормативно-правових актів із питань безпеки дорожнього руху [6].

Тому, на нашу думку, доречним є вироблення типового алгоритму дій для таких працівників під час виявлення та документування адміністративних правопорушень в означеній сфері.

На підставі викладеного вище з урахуванням положень чинних нормативно-правових актів з метою правильного їх застосування в разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху працівник патрульної служби Національної поліції України має зробити таке:

1. Зупинити транспортний засіб, представитись, зазначити причину зупинки транспортного засобу.

2. Здійснити превентивний поліцейський засіб – перевірку документів, а саме: посвідчення водія, технічний паспорт на транспортний засіб, поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, медичну довідку.

3. Визначити, чи є в діях водія ознаки адміністративного правопорушення.

4. Визначити, чи належить до компетенції поліцейського патрульної служби розгляд цієї справи.

5. З'ясувати, чи не закінчилися на дату розгляду справи про адміністративне правопорушення строки накладення адміністративного стягнення, передбачені ст. 38 КУпАП. Якщо минуло два місяці з дня вчинення адміністративного правопорушення, а за тривалого правопорушення – два місяці з дня його виявлення, справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю без накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення.

6. З'ясувати, чи наявні обставини, які виключають провадження у справі про адміністративні правопорушення згідно зі ст. 247 КУпАП, якщо наявні, то провадження підлягає закриттю, відповідно, поліцейський виносить постанову про закриття справи.

7. З'ясувати, чи наявні обставини, які пом'якшують або обтяжують адміністративну відповідальність. Зокрема, серед іншого, необхідно з'ясувати, чи притягалася особа, щодо якої вирішується справа, до адміністративної відповідальності впродовж останнього року, за вчинення якого правопорушення.

8. Зібрати докази у справі: пояснення свідків, пояснення особи, яка притягається до відповідальності, пояснення потерпілого, показання технічних приладів, фото-, відеозйомка, речові докази тощо. Поліцейський оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їхній сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

9. З'ясувати необхідність і можливість застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. У разі необхідності застосувати адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей і документів тощо.

10. Перевірити, чи правильно складено матеріали справи про адміністративне правопорушення.

11. Роз'яснити особам, які беруть участь у розгляді справи, їхні права й обов'язки.

12. З'ясувати, чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їхніх законних представників і адвоката.

13. Якщо під час розгляді справи поліцейський дійде висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування.

14. За малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності й обмежитись усним зауваженням.

15. Установити причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, подати у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин і умов. Про вжиті заходи протягом тридцяти календарних днів із дня надходження пропозиції повідомляє орган (посадову особу), якому вніс пропозицію.

Такий алгоритм дій поліцейського є типовим у разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху, зафіксованого не автоматичному режимі, розгляд якого зарахований до компетенції поліцейського патрульної служби.

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, необхідно наголосити, що Національна поліція України в особі працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції, які мають спеціальне звання, є основним суб'єктом провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху. Такі особи переважно уповноважені виявляти й документувати справи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі. У зазначених справах, залежно від їхньої компетенції, поліцейські уповноважені виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення або складати протоколи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.07.2015 р. № 842 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0830-15> (утратив чинність).
2. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 р. № 1395 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – С. 1970. – Ст. 379.
4. Тихомиров Ю.А. Теория компетенции / Ю.А. Тихомиров. – М. : Издание гр-на Тихомирова М.Ю., 2005. – 355 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page>.
6. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 р. № 796 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>.

УДК 342.72

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF THE ENSURING CITIZENS' RIGHT TO FREE ACCESS TO INFORMATION ON HUMAN PROTECTION FROM IONIZING RADIATION

Сухан І.С.,

*аспірант кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Статтю присвячено проблематиці адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання. Проаналізовано структуру адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання. Охарактеризовано нормативну систему адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання. Визначено уповноважених суб'єктів, які здійснюють адміністративно-правове забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Ключові слова: права й свободи людини, права громадян, право громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, право громадян на вільний доступ до інформації про стан захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання, адміністративно-правовий механізм забезпечення прав громадян.

Статья посвящена проблематике административно-правового механизма обеспечения права граждан на свободный доступ к информации о состоянии защиты человека от влияния ионизирующего излучения. Проанализирована структура административно-правового механизма обеспечения права граждан на свободный доступ к информации о состоянии защиты человека от влияния ионизирующего излучения. Охарактеризована нормативная система административно-правового механизма обеспечения права граждан на свободный доступ к информации о состоянии защиты человека от влияния ионизирующего излучения. Определены уполномоченные субъекты, осуществляющие административно-правовое обеспечение защиты человека от влияния ионизирующего излучения.

Ключевые слова: права и свободы человека, права граждан, право граждан на свободный доступ к информации о состоянии окружающей среды, право граждан на свободный доступ к информации о состоянии защиты человека от влияния ионизирующего излучения, административно-правовой механизм обеспечения прав граждан.